List 11. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 13. marca 1867.

Gospodarske stvari.

Kako naj se gozdi oskrbujejo.

Doslej se gozdi veči del niso nič oskrbovali; ali čas je prišel, da mora človeški um zdaj tudi v gozde svojo skrb obračati. Ta skrb zadeva najprej mladi les, to je, mladi sadež, potlej pa tudi še staro hosto. Tukaj bomo več rečí zaporedoma imenovali, ktere tako oskrbovanje zadevajo.

1. Mladi sadež. Dokler je v sadežu drevje še majhno, se v takem sadežu, posebno če je stari les vès izsekan in zemlja z večletnim sprstenelim listjem zeló gnojna, rado gosto šavje, roževje itd. zaplodí in tako preraste, da mlado drevje zatopí. Tako šavje naj se poruje, kar bo mladim drevesom na dve strani hasnilo: prvič pride po tem mlado drevje na solnce in zrak, in drugič se zemlja, če se tako roževje s korenino izruje zrahljá. Šavje pa naj se domú speljá in zgnojí, da bo še tretji in ne majhen dobiček dalo. To delo naj se ena leta zaporedoma opravlja, in drevjiče bo naglo rastlo; kadar bo tri, štiri sežnje visoko, ne bo ondi nobenega šavja več najti, ker bo les poleti tako košat, da se bo vsa druga zelenjad zadušila, in listje bo zemljo gnojilo, da se bo v malo letih debela sprstenina naredila. Zdaj bo treba tak sadež iztrebiti, to je, vse krevljasto, zastalo, slabotno in ostarično lesovje izsekati, in mladi les, če hočemo visoko drevje zrediti, toliko izrediti in kar kaže oklestiti, da bo drevje prostor rasti imelo. Prav veliko drv, obročev itd. se bo s takim potrebnim in koristnim trebljenjem brez škode dobilo, nekaj boljšega lesa se bo tudi lahko presadilo in bo mesta, kjer ga manjka, zagostilo. Kmalu bo tak iztrebljen gaj tako veselo rastel, da ga bo pozneje še enkrat treba izrediti. Desetkrat prej bo tako oskrbljen mlad sadež lep gaj postal, kakor brez oskrbovanja, posebno če je les že po svoji natori naglo rašč, kakor postavimo, jelša, murba itd. To veljá od listnikov. Bodekovje pa se mora, ko je mlado drevje ped visoko, smreke, jeli itd., če je pregosto, presaditi in šavje poruvati, ki med majhnimi smrečicami še rado raste.

2. Stari les in visoki gozdi. V starih gajih in visocih gozdih ni druzega storiti kakor to, da se, kar sneg ali vihar polomi, iz gozda spravi in v prid obrne, in pa gnoj v gozdu ohrani, in kadar je drevje pregosto, kar je bolj revnega, izseka in iztrebi in drugemu drevju prostor dá.

Gnojí se gozd s svojim listjem, ki je najboljši hostni gnoj, ker korenine pokrije in greje, in pa z drugim drobižem, ki z drevja pade in strohní. Torej, če hočemo gozde v dobrem stanu ohraniti, se *a)* listje ne sme vsako leto povsod grabiti, ampak vsaj na tretje leto naj se pustí, da segnjije, sprstení in korenine pokrije; to je, če ima gozd globoko zemljo. Če je pa svet zeló peščen ali pust, naj se listje ondi nikoli ne grabi, da les odejo, gnoj in živež imá; *b)* tudi smrekam in jelkam se veje ne smejo obsekati in za nastel rabiti, ker ondi smola iz drevesa solzí, in drevó slabí, če hočemo lepe smreke izrediti. Če nastilja manjka in se mora z drobno sesekanimi smrekovimi vejami nastiljati, naj se vsaj bolj nekazna drevesa obsekajo, kterih je manj škoda, ali taka, ktera so namenjena za kurjavo ali za oglje kmalu posekana biti; *c)* kjer se bršlin zaplodi, treba ga je iztrebiti, da se po drevji ne razprostí in mu soka ne izpije; in *d)* v smrečji in drugem bodekovji se drevesa ne smejo goliti, da bi se smola nabirala, ker se tak les brž spridi. Le samo tiste smreke, ktere se imajo prihodnjo zimo posekati, se smejo tako načeti, da se smola dobí.

Gospodarske skušnje.

* Kako se ravnati pri kupovanji bčel? — Gospodarski šlezki list priporoča to-le: Panj (ulj) je tem bolji, čem močnejši je. Čem več ima tedaj bčel, toliko več je vreden, ako je tudi sicer dober. Množica bčel se poleti pozná po tem, da močno letajo, pozimi pa močno šumé, ako potrkaš na panj in uho nastaviš k žrelu. Dober panj ne sme imeti prestarega satovja. Kdor kupuje panjove, naj gleda, da dobí eno- ali dveletne, k večemu triletne. Dober panj mora tudi imeti mnogo medú, da bčel ni treba pasti. V pozni jeseni ali pozimi ne kupuj bčel, ker ne moreš prevdariti, koliko imajo medú. Najbolji čas za nakupovanje je spomladi ali kadar bčele rojijo. Kar pa se tiče rojev, kupi le takih, ki so bili maja meseca ali pa v prvi polovici rožnika (junija). Pozneji roji te stanejo predrago, kajti takim moraš navadno pokladati v jeseni veliko medú. Dober panj ne sme biti brez matice. Ako kupiš bčele blizo, moraš panjove na svoje mesto postaviti, že predno prvikrat izletijo, sicer zaide preveč bčelic, ki letijo na svojo prejšnjo domačijo. Roji pa naravnost po rojenji se smejo postaviti v vsak pripraven kraj.

Gospodarske novice.

* Pridelek tobaka. — Po angležkem časniku „Dail. Telegr.“ se vsako leto po vsem svetu pridela 865 milijonov funtov tobaka, in sicer v Azii 310 milijonov, v Evropi 282, v Ameriki 245, v Afriki 24, v Avstralii 1 milijon. — Ali je gotovo tako ali ne, tega ne vemo; na vsak način je dima dovelj na svetu!

* Pridelek kave. — Kave (koféta) se po celem svetu pridela le 600 do 700 milijonov funtov. Tega

pridelka povžije naše cesarstvo (Avstrija) 40 milijonov, tedaj manj kakor druge države z enakim številom prebivalcev. Da bi se raje manj tobaka kakor kave popilo!

Podučne stvari.

Nove volitve za deželni zbor kranjski.

Deželni zbor kranjski je razpuščen; zopet imajo tedaj volilci vojvodine kranjske priliko, da se poslužujejo svojih volilnih pravic. Jako važne so te volitve in njeni nasledki. Pred vsem gré tedaj zato, da vsak volilec jasno previdi, po kterih pravilih in kako naj se volijo novi poslanci.

„Novice“ povdarjale so veliko važnost teh volitev že v listu 10. Ker je pa oficijalna „Laibacher Zeitg.“ dotični poziv národnega volilnega odbora v pretres vzela in o novih volitvah prinesla velik članek, zdi se nam potrebno, da se pretrese ta stvar od neodvisne in nepristranske strani, ter da se tako razjasnijo „Begriffsverwirrungen.“ Le tako bode mogoče, da vsak volilec sodi po lastnem prepričanji in da lahko razloči, kaj je resnica, in kaj so predsodki in ogrde. „Da se resnica prav spozná, je čuti treba dva zvoná“ — stari je pregovor, ki tudi tù veljá.

V omenjenem „Laib.“ članku se očita razpuščenemu deželnemu zboru, da je on namenjeni spravi z Ogerskim ovire stavljal. Temu očitanju nasproti moramo omeniti le to, kar je Njih Veličanstvo priznalo samo, da je deželni zbor kranjski bil pripravljen voliti poslance v državni zbor, da se je pa razpustil le zarad tega, ker je deželni zbor v preponižni adresi izrekel isto svoje mnenje, do kterega misli vsled §. 19. deželne ustave imeti pravico. To mnenje je pa, da se sprava z Ogri more vršiti z vspehom le po tacih pogodbah, ktere so nam gotov porok za celoto in mogočno stanje države in za vspešno razvijanje ustavnega življenja. Že zapopadek besede „sprava“ dokazuje nam, da sprava zahteva pred vsem prosto porazumljenje vseh delov. O spravi pa ne more biti nikakor govor tam, kjer na priliko, deželnim zastopom celih kraljestev in dežel (Českega, Moravskega, Galicije, Tiroljskega in Kranjskega) še dovoljeno ni bilo, da preponižno Cesarju izrekó svoje mnenje in svoje skrbí.

Jasno je deželni zbor kranjski v načrtu svoje adrese izrekel svoje prepričanje, kako potrebno je, da se kmalu in vspešno zvrši sprava, kajti potrebna je za obstanek države in za blagor vseh dežel. Izrekel je tudi, da je pripravljen žrtovati v ta namen vse, kar je državi koristno in potrebno. Kako se tedaj more trditi, da je hotel ovire staviti delu sprave?! Obnašanje našega deželnega zbora ni bilo nikakor tako, da bi izvirale iz njega nevarnosti za cesarstvo, kajti zvesto vdane zastopnike tega vojvodstva navdušuje tem več presrčna želja, videti obširno naše cesarstvo veliko, mogočno in srečno.

Po tej želji navdušeni izrekli so svoje mnenje in svoje skrbí o sedanjem stanji države v preponižnej adresi po vestnem svojem prepričanji.

Ravno ta načela izrekel je v svoji adresi tudi deželni zbor tiroljski, a vendar ni bil razpuščen. Nevarnosti tedaj, ktere vidi „Laib. Ztg.“ za državo v obnašanji našega deželnega zbora, nahajajo se tedaj le v možganih omenjenega pisatelja „Laibacherčinega.“

„Laibacher Zeitg.“ pravi dalje: „Mi vsi smo zvesti prirojeni nam veri.“ Opuščaje kritiko, kaj da misli marsikter nasprotnik narodnega volilnega odbora o naših verskih načelih, rečemo vendar to, da ima vsaj narodni odbor popolno pravico zapisati si na svojo zastavo gêslo: „Vse za Boga, cesarja in za domovino“, in to tem več, ker se je narodnjakom že večkrat očitala pregorka skrb za nepokvarjeno obdržanje naše prirojene vere, in so se z nekako zaničljivostjo zmirjali „slovenski Tiroljci.“ Morebiti da marsikter tistih, ki se štejejo k „wir“ v „Laibacher Zeitung“, ne bi premišljeval niti en trenutek — ako bi mu bilo koristno — da to tako ostentativno kazano versko zvestobo žrtuje načelom vse „izveličajočega“ modernega liberalizma.

Nikakor nočemo trditi, da bi bila zvestoba do presvitlega cesarja le izključno samotržje narodnjakov; vendar moramo tukaj v spomin klicati vsemu svetu dogodbe 1848. leta. Ko se je takrat revolucija v Avstrii postavila za barikade in se je v nekterih nemških sosednih deželah na noge spravljala črna vojska, da bi hitela na pomoč upornemu glavnemu mestu dunajskemu, takrat stala je kranjska dežela s sorodnimi slovenskimi pokrajinami nepremakljivo za svojega vladarja, ločivši uporne Italijane od Magjarov in znamenitne denarne žrtve podajala in krepko podpirala rešitelja države, bana Jelačića. V tej za Avstrijo dosihmal najnevarnejši dôbi pokazala se je sijajno resnica pesnikovih besed:

Hrast se omaja in hrib,
Zvestoba Slovencu ne gane!

Kar se pa tiče ljubezni do ožje naše domovine kranjske, bode naš narod sam dobro ločil dela od praznih fráz.

Dalje protestuje „Laib. Ztg.“ zoper napačno rabo besede „national“ (naroden). Tudi mi prav slovesno protestujemo zoper tako napačno rabo! Ali mar je to pošteno, da se dandanes reče: „Naš jezik ni še dosti izobražen za šole in uradnije? da je naša literatura tako revna, da se vsa pod pazduho lahko prinese v dvorano deželnega zbora? Ali je to resnica, ako se pravi, da je našemu narodu drug ptuj jezik tako potreben kakor vsakdanji kruh — jutri pa zopet, če namreč kaže, da je dobro — imenovati se „krainische Slovenen, die ihre Muttersprache lieben! (kranjske Slovence, ki ljubijo svoj materni jezik!)

Protinaravno je to, da se govori o narodni „stranki“ v lastni domači deželi, akoravno obsega ta „stranka,“ kakor so kazale zadnje volitve za deželni zbor, vse ljudstvo naše dežele. Nasproti pa se napihujejo posamezne osobe „umetno“ za stranko, ktera je podobna vojskovodju brez armade; kajti nihče ne stoji za njo. Radi bi se imenovali zdaj „national,“ akoravno deželnemu jeziku nikakor nočejo priznati enakopravnosti v šolah in v uradih. Ali morebiti zahtevajo narodnjaki to, da se požene nemški jezik iz dežele? Naj se vendar vzame v roko dr. Bleiweisov načrt šolske postave, kterega je predlagal v deželnem zboru 1866. leta. Prepričati se mora vsakdo, da je nemškemu jeziku odmenjena ista veljavnost v najobilnejši meri, ktera je potrebna posameznim v njih poklicu, za javno občenje in daljno izobraževanje. Nasproti pa naš deželni jezik nikakor ni dosegel iste veljavnosti v šolah in uradnijah, ktera se mu spodobi. Najbolji dokaz tega nam je ravnokar omenjeni načrt šolske postave, kteri je v zadnjem zborovanji bil zopet predložen; po ovirah cesarskega namestnika pa je večina deželnega zbora zopet odstopila od obravnave njegove. — Kako stojí z ravnopravnostjo pri nas, temu priča je enoglasni sklep deželnega zbora dné 28. februarja t. l., s kterem se naročuje deželnem odboru: 1. Naj se prosi slavno c. k. pravno ministerstvo, da natanko pazi, da se spolnujejo postave, ki ukazujejo rabo slovenskega jezika pri sodnijah, 2. da predloži deželni odbor prihodnjemu deželnemu zboru načrt, kako bi se izpeljala ravnopravnost v šolah in uradnijah.

„Laibacher Zeitung“ pravi: da se tudi poprejšnja večina deželnega zbora ni nikdar zoperstavljala temu, da bi vžival slovenski jezik pravice, ki mu grejo. Kaj

je že pozabila „Laibacher Zeitung“ — vsaj še ni tako davno — da je poprejšnja večina deželnega zbora v dveh sesijah zavrgla dr. Bleiweisov načrt šolske postave? — Delavnost razpuščenega deželnega zbora ne najde nikakoršne milosti pred sodnim stolom „Laibacher Zeitunge“! Naprava lastne deželne blagajnice bode — tako namreč pravi „Laibacher Zeitung“ — naklonila deželi novo obteženje. Kako skrbna je vendar „Laibacher Zeitung“ za deželni zaklad! Tega pa ona ne omeni, da dežela plačuje c. k. deželni glavni blagajnici 1600 goldinarjev, da ji opravlja blagajniške stvari. Tudi ne omeni, kakor je dokazal poročevalec dr. Costa (stran 42 stenografičnega zapisnika) da si dežela z osnovo lastne deželne blagajnice prihrani mnogo stroškov. Skrbí, ktere jo obhajajo zarad priprave redutne dvorane, so tako malenkostne, da jih pač ni vredno omenjati. Ta predlog poslanca viteza Gariboldija je v resnici človekoljuben in pa ustaven, kajti on daje poslušalnemu občinstvu več prostora, kterega po pravici sme zahtevati. Se ve da bi nektere osebe najraje imele, da bi deželni zbor zboroval pri zaprtih durih, in to v jeziku, ki je našemu ljudstvu vkljub „Laibacher Zeitung“ še vedno ptuj.

Ako „Laibacher Zeitung“ meni, da bi se bilo na peticijo zarad omejenja okrajnih uradov tudi brez zborovega priporočila ozir jemal, moramo nehoté prašati: čemu pa imamo potem deželni zbor? Ali se je morebiti vselej na večkratne nujne prošnje, pritožbe in sklepe gledalo in pomagalo? Jeli dežela svoje lastno (inkamerirano) premoženje že dobila nazaj? Ali so se prošnje zarad zmanjšanja davkov uslišale tako, kakor je želja in potreba?

Da „Laibacher Zeitung“ prošnjo deželnega zbora: naj se začasno ustavi (sistira) vojaška postava, imenuje „demonstracijo“, to mi iz srca obžalujemo. Deželni zbor je storil s tem le svojo dolžnost, ktero je imel nasproti postavi, ki tako globoko sega v vse socijalne razmere. Velika večina deželnih zborov bila je enacega prepričanja; storila je ravno to, pa nihče ji ni očital „demonstracije.“ Na Ogerskem pa je presvitli cesar sam ustavil to postavo, dokler ne pride v pretres državnemu zboru. — „Laibacher Zeitung“ sklepa svojo kritiko zadnjega deželnega zbora z besedami:

„Sicer pa je deželni zbor nastopil le dedšino (erbščino) poprejšnjega deželnega odbora, v kterem so znamenito veljavne močí leta in leta neutrudljivo delale za blagor dežele.“ Želeli bi srčno, naj nam blagovoli „Laibacher Zeitung“ določno povedati: v čem vendar obstaja ta „dedščina“? So le to morebiti predlogi deželnega zbora? Potem bi želeli zvedeti kje da jih vendar nahajamo? Kar se pa tiče „kapacitet“, treba bi bilo pred vsem počakati konca šestletne dôbe, predno se sodi, kaj more storiti sedanji deželni odbor, in predno se primerjava njegova delavnost z ono prejšnjega odbora. Sicer pa tudi sam poprejšnji deželni zbor, po kterega večini „Laibacher Zeitung“ tako očividno hrepeni, delavnosti odstopivšega deželnega odbora nikakor ni tako silno hvaliti mogel, kakor bi „Laibacher Zeitung“ sama rada verjela (gledaj stenografične zapisnike novembra in decembra 1866 stran 94, 112, 119). Morebiti sedanji deželni odbor zarad tega ne najde milosti pred „Laibacher Zeitung“ ker je odločno naroden? morebiti ji tudi ne dopada sklep njegov, naj se pošiljajo stenografični zapisniki vsem občinam, da se tako obravnave deželnega zbora razširjajo kolikor je le mogoče?

„Laibacher Zeitg.“ pravi dalje, da se je v zadevah zmanjšanja davkov doseglo že vse, kar je bilo mogoče doseči. Pa tudi o tem bil je poprejšnji zbor, kakor kaže sklep od 28. decembra 1866. leta, sam nasprotnega mnenja, kterega je gotovo tudi vsa dežela. Ako „Laibacher Zeitung“ kaže na delavnost deželnega zbora v prvi dôbi njegovi, ko so bili narodnjaki še v manjščini, oni z dobro vestjo lahko opominjajo na to, da so večino najvažniših predlogov predlagali ravno poslanci te manjščine. Tako je stavil dr. Toman 19. februarja 1863. leta predlog zarad zmanjšanja davkov, poslanec Svetec pa je v sesijah 1865. in 1866. leta to stvar temeljito in obširno razjasnoval. Dalje stavil je dr. Toman predloge zarad spremembe davka za slobodno rudarjenje, zarad železnice ljubljansko-beljaške, zarad razdelitve pašnikov in menjavek, zarad porot in Wolfovega slovarja. Dr. Bleiweis predlagal je razun že omenjenega načrta šolske postave tudi postavo zarad požiganja mahú, osnovo kmetijske šole, razpuščenje hiše za najdence. Dr. Costa je stavil predlog, naj se spremenita deželna ustava in volilni red za deželni zbor.

Konečno le še to-le: Jedro obširnega sestavka II. v 58. listu „Laib. Ztg.“, kteri najbolj na sporočilo 10. lista „Novic“ udarja, tičí v sledečih odkritosrčnih besedah, za ktere smo pisatelju srčno hvaležni: „Za vlado bi ne bilo imelo nobene vrednosti, ako bi bili v državni zbor šli možje, ki so očitni nasprotniki sedanje vlade, marveč bi bilo to za-njo nevarno, in zato je bila prva dolžnost njena, da odvrne to nevarnost.“ — Po teh besedah bi se bil deželni zbor le tedaj obdržal, ako bi bil brez pisma (adrese) do Njih Veličanstva volil poslance v državni zbor le iz manjšine zborove. Podoba je tedaj, da ne adresa je glaven povod razpuščenja zborovega, ampak najbolj to, da sedanja večina zbora vladi ni všeč. „Laib. Zeitg.“ upa, da po novih volitvah se bo dosegla drugačna večina, in v ta namen se vé da bode se vse napelo, da se ta namen doseže. Zdaj je tedaj treba, da dežela prosto in brez strahú pové: ali hoče svoj blagor in brambo svojih pravic izročiti tistim možém, ki jih je poprej volila, ali pa drugim, ki so brezpogojno udani zahtevam Beustovega ministerstva. §. 39. deželnega reda, ki so nam ga Cesar dali, govorí odločno tako-le: „Vsak volilec naj svoj glas dá po prostem svojem prepričanji brez samopridnih pristranskih vzrokov, kakor po **svoji** najbolji vednosti in vesti misli, da je za splošni blagor najbolje.“ Cesarjeve te besede naj bojo tedaj trdno vodílo volilcem, svojemu Cesarju in Gospodu zvesto udanim!

Naša duhovščina in sedanje volitve.

„Blagor narodu, kjer duhovščina tako nerazrušljivo s svojim narodom stojí kakor egiptovske piramide, kjer se vedno tako aposteljski za najsvetejše pravice svojega naroda poteza, kakor pri nas“ — tako sem pisal v 6. listu „Novic“; dostavljam pa zdaj, da je tako bilo vedno pri nas, kar pomnimo, in upamo, da bo tudi za naprej tako ostalo. Ne bi bil tudi dalje besedice o tem zinil, ko ne bi bil preteklih 14 dni v vsem časnikarskem cvetu „Cislajtanije“, ki po samih vijolicah, rožah in prekrasnem rožmarinu diší, dan na dan bral, da so napravili dosedanji zbor pri nas sami „ultramontanci“, „klerikalci“, „črni Čehi“ — in Bog vé kako se še ta tolovajski besednjak dalje glasí — da to ni bil prav za prav deželni, ampak le „mali tridentinski zbor“ itd. — da, ako se duhovni zdaj-le pritisnejo, ako se jim prepové, se volitev vdeležiti, bo drugi zbor gotovo drugo podobo dobil. — Vprašam: kakošni pojmi in kakošne misli so to o državnem pravu, o svobodi in ustavnosti, ako bi to vse res bilo?! Vprašam ta

dunajski rožni cvet „Neue freie Presse“ imenovan, in vse njene repove v Gradcu in Trstu, kje v vseh ustavah cele Evrope in Amerike se dobí le en sam paragrafček, kjer bi se duhovščini ne podajale ravno tiste državljanske pravice, kakor vsacemu drugemu poštenemu možu, iz kterega si bodi stanu? Vprašam dalje, ali ni ta goldinar, ki ga duhoven kot davek plača, ravno toliko vreden, kakor forint od uradnika, čevljarja, marelarja, branjevca itd.? Ali ne bi bila to največa krivica, ko bi se prve in najvažneje državljanske pravice kratile samo enemu in to tistemu stanu, ki je tako sila imeniten v našem krščanskem svetu?! Vpije pa ta drhal: „duhoven spada k altarju in na prižnico, za vse drugo mu ne sme biti nič mar!“ Al gospodje v davkarii so popolnoma druzega mnenja; oni v svoje posle čisto nič altarja ne mešajo, temuč pobirajo to „kar gre cesarju, naj bo cesarjevega“, ravno tako od fajmoštra in kaplana, kakor pa od kacega hišnika, urarja, mizarja itd. Kadar je treba za pogorelce nabirati, revnim šolarjem knjig in papirja kupovati, prineske za ktero si bodi društvo skupljati, vprašam, na koga pa takrat ravno tista drhal najbolj hrupi, da mora dati, da najlože dá, ker je samec in nima družine, kot na duhovna?! Za to so dobri, kaj ne? kadar je pa treba vdeleževati se prvega ustavnega prava, takrat pa ti možje kričé: marš vèn ž njimi pred vrata! Ali je to doslednost, ali je to logika?! Če hočemo to konsekvencijo dalje térati: krojač ostani ti pri svoji igli, drugo tebi nič mar; čevljar, ti pa pri kopitih, zdravnik, ti pri svojih bolnikih, kustos, ti pri zgornjem in dolnjem muzeju, kamnogoriški žebljar, ti pri svojih cajnih, ti usnjar pa iz Podjubelja pri urbasu in podplatu itd., tedaj pridemo do tega, da ne bo nobenega volilnega odbora, nobene volilne agitacije, nobenega volilca, nobene ustave in nobenega deželnega zbora, in niti legalnega, niti izrednega, niti ožjega niti širjega „reichsratha!“

Se ve, pravijo nekteri blaži vekači med „Neuefreieprešar-ji“: voliti bi se še smeli duhovni, samo „agitovati“ ne! Kaj se pravi agitovati? Mislim: pomenkovati se s svojimi farani, tega ali unega jim za volitev nasvetovati in povedati, zakaj da ravno tega, se z volilci svoje fare k volitvi peljati, jim tam še v zadnjem trenutku svete dajati, — to mislim, je vsakemu poštenemu državljanu dopuščeno. Na tanko sem ogledal vse paragrafe februarskega patenta, našega kaznega zakonika z vsemi „novelami“ od prejšnjega „reichsratha“ zavoljo volitev izdanih, pa nikjer nisem našel ne najmanjše trohice, kjer bi se fajmoštrom ali kaplanom prepovedovalo v tem smislu agitovati, kakor sem poprej omenil. Tudi je dopuščeno povabiti volilce v gostje, samo ne zavoljo tega, da bi za tega ali tega glasovali, ker to bi bilo proti postavi, ampak zavoljo tega, da se lože pomenijo in zedinijo za kterega si bodi kandidata. To se dela po vsem svetu, in od vseh stanov, kjer je prava ustava, in to še vse drugače kot pa pri nas v Avstrii. Kdo ni bral po vseh časnikih, da so zadnje angležke volitve stale sedanjega prvosednika ministerstva sila bogatega Lord Derby-a čez 10.000 funt šterl., to je, čez 100.000 goldinarjev — in mož še ni imel pravega uspeha. Se ve, vse to se mora goditi v ograji postave; kako dalječ smé pri nas vsakdo v agitovanji seči, to nam pové naš društveni zakonik (Vereinsgesetz). — Oglejmo se malo okoli sebe, kako se o agitacijah duhovščine drugod po svetu misli. Sila važen in za našo situacijo vrlo zanimiv je dogodek preteklega tedna iz severno-nemškega državnega zbora, kjer je — mislim, to bo tudi zadnji nemškutarček dopustil — nemška inteligencija „par excellence“ zbrana. Znani poljski poslanec Niegolowski interpeluje Bismarka — „den hartgesottenen Absolutisten“ — zavoljo agitacije pruskih uradnikov pri volitvah v Poznanskem. Minister na to odgovorí, da tega on ne tají, dodaja pa, da ga je deželni glavar — Regierungspräsident — poznanski telegrafiško poprašal: kake strune bi napel proti niži duhovščini, ki strahovito za poljske narodnjake agituje. „Nobenih — mu odgovorí — dokler se nič proti postavi ne zgodí, kajti kar je uradniku po postavi dopuščeno, dopuščeno je tudi kaplanu.“ — Tako je govoril Bismark, ki se še ni nikdar bahal, da ima on sam monopol za liberalizem in da je pravo ustavo on sam za večne čase v najem vzel; — stvarí, ktere smo mi vsak dan navajeni črno na belo iz Dunaja in Gradca dobivati.

Samo ob sebi se razumeva, da bi nihče ne črhnil, ko bi naša duhovščina pri nas v resnici toliko upljiva ne imela; to naše protivnike peče, to je rana, ki jih skelí. Da ima pa naša duhovščina toliko upljiva, to je znamenje, da je izvrstna, da spozná svoj apostoljski misijon, da ni puhla in gnjila, kakor marsikje drugod. Da pa ni samo pri nas tako, temuč tudi drugod v izobraženih deželah, ki slovijo po vsem svetu, navedem tù le en sam izgled. — Posebno po bitki pri Kraljevem Gradcu ravno v naših februarskih časnikih beremo vsaki dan do sitega, da je Prusija prva država na svetu, kar se inteligencije tiče. Ker pa Prusija iz več deželá obstaja, vsakdo vé, da je renska provincija med vsemi najbolj izobražena, najinteligentneja, da je sedež skoraj vse pruske obrtnije in trgovine, in da je prva v poljedelstvu in v vinarstvu. Kteri možje so poslanci te prekrasne provincije? Kdo so poslanci slavnih mest: Kolonije, Elberfeld-a, Bon-a, Kevlaar-a itd.? — Kdor koli se je ogledaval le malo v parlamentarnem življenji evropskem zadnjih 15 let, našel je povsod imenovano slavno katoliško frakcijo berolinskega zbora pod vodstvom Reichensperger-ja, ki šteje 20—30 poslancev in kteri je bil prvi govornik ranjki kaplan Berg. Kaplan Berg!!?? bodo marsikteri psevdo-liberalci zavpili. Da, da! kaplan Berg, nič druzega kot kaplan, priprost kaplan, ki je tudi kot kaplan umrl, bil je zavoljo svoje znanosti, zavoljo svojega poštenja in zavoljo svojega talenta med prvimi govorniki v Berolinu. Imel je gotovo toliko, ako ne več solí v glavi, kakor Blagotinšek, Mühlfeld, Giskra, in imeli so ga pruski liberalni listi kakor „Kölner Zeitg.“, „National-Zeitung“ v ravno taki časti, kakor Twesten-a, Schulze-Delitsch-a, Jakoby-a, Virchow-a in druge matadore liberalne stranke. — Kaj je temu vzrok? To, da je v renski provinciji izvrstna, morebiti najbolj izobražena duhovščina cele Evrope, ki je povsod od neizmernega upljiva, ki se je zmiraj pri vseh političkih agitacijah najživahneje vdeleževala, ki se je neutrudljivo in neprestrašljivo potezala za najsvetejše pravice svojih deželanov. — Kaj bi pri nas „Neuefreieprešarji“ vpili, ko bi kacega kaplana v reichsrath poslali, ko že zdaj vičejo, da nimamo zbora, ampak cerkveni „concilium“, ko smo en par poštenih župnikov v deželni zbor izvolili!

Dozdaj sem ta predmet skušal samo razjasniti iz negativnega obzira, poglejmo, kako je stvar iz pozitivnega stališča. — Vprašajmo, ali ni tudi sveta dolžnost duhovnov se volitev vdeleževati, kar je mogoče najživahneje? Vsak vrabec na strehi čivka, kaj možjé à la Giskra, Mühlfeld, Kuranda namerjajo s cerkvenim imetkom, s cerkvenim dobrom, s ljudskimi šolami itd., ko bi enkrat do moči in do vlade prišli. Vprašam vsacega poštenega katoličana: ali smé v tacih prilikah pravi katoliški duhoven, bodi si kaplan, župnik ali korar, križem roke držati in neutralno gledati, kakošni pomagači da se za Naceta okoli njega za zbor volijo? Znano je, kaj je sv. apostel Janez rekel o mlačnem, ki ni ne mrzel, ne gorek; dostavljam pa,

da tak duhoven, ki bi se v tacih zadevah tako obnašal, ne bi bil niti mlačen, niti mrzel, temuč že popolnoma zmrznjen.

To je moje osebno mnenje; dobro se mi pa zdi, da ravno to trdijo najslavneji katoliški pisatelji, ki so se z državnim pravom pečali, kakor slavni Adam Müller, Döllinger, Phillips, Görres, in slavni Adam Müller imenuje tacega duhovna, ki se pri vršenji prvih državljanskih pravic mlačno drží, naravnost nepoštenega — einen ehrvergessenen Priester.

Ravno v tem trenutku beremo, kako se na Laškem škofje in vsa duhovščina ž njimi volitev vdeležuje, kjer je tudi vlada parlament razpustila, ker hoče pravo mnenje dežele slišati. To se je dogodilo in se dogaja na Angležkem, Pruskem itd. povsod, kjer je količkaj prave ustavne svobode. Tako je svitli naš cesar naš zbor razpustil, ne z odločnim ukazom, da se drugi poslanci volijo, ampak da zvé v drugo pravo mnenje vernega mu slovenskega naroda na Kranjskem. Toraj se tudi samo ob sebi razumeva, da morajo biti volilne agitacije v mejah postave vsakemu poštenemu človeku, iz kterega si bodi stanu, proste, kajti ako bi se to-le enemu stanu kratilo, ne bi bila več ustavnost, svoboda, ampak bilo bi nasilje, ne bi bilo več svobodno pravo mnenje naše dežele, ktero hoče naš svitli cesar znati.

Ker na Hrvaškem bivajoč ne vem, kaj se zdajci domá godí, pisal se je ta članek, kakor priprost časnikarsk odgovor časnikarskemu natolcevanju v „Neue freie Presse“, „Tagespost“, „Triester Ztg.“ itd. Kar se pa posebej velicega sultana na dunajskem lancu privezanega tiče, ki se „N. f. Presse“ imenuje, in ki je že od samega lajanja na nas postal ves hripav in o kterem pravijo „Politik“, stara „Presa“ in „Debatte“, da je Beust-ov „Leibhusar“, moramo ga en malo pri luči pogledati, kajti finetelni, šeki in drugi kužki à la „Telegraf,“ „Triest. Zeitg.“ so samo velikega sultana „appendices“ in niso vredni, da bi se dalje človek ž njimi pečal. Kdo je ta slavni junak, ki nas hoče vse Slovane v žlici vode vtopiti, slovensko duhovščino pa posebej pod gnojni koš spraviti? Da je Jud, to lahko vsak vgane. Da pa še to avstrijski Jud ni, ampak da je ta „slavni“ mož iz Pruskega k nam priromal, bi težko kteri pošten Avstrijan verjel. Res pa je, — mož se piše Dr. Maks Friedländer in je prav prusk Hebrejec iz Vratislava v Šleziji. In ta hebrejski dohtar se predrzuje vsaki dan nam v obraz ponavljati, da bo on slovenski narod in njegovo duhovščino „moreš“ učil!!! — Predno sklenem, še enkrat ponavljam, da je to prost časnikarsk članek, in da ni nikakor pisan „ad usum delphini,“ kakor se pravi, ker prepričan sem, da zadostijo vsakemu Slovencu posebno pa naši vrli duhovščini besede slavnega angležkega admirala Nelzona, ki jih pred slavno zmago pri Trafalgar-u 1807 svoji morski armadi rekel: Domovina pričakuje od vas, da bo vsaki njen sin svojo dolžnost storil!

Dr. V. Zarnik.

Političnе stvari.

Državno pravo dežel.

Odgovor „Tagespošti“ na njen sestavek v 52. listu.

Izpod Šmarne gore.

Pisar „Tagespoštnega“ sestavka pravi, da je le pesniška sanjarija, ako kdo trdi, da se deželne pravice ne smejo po vse žrtovati tako imenovanemu državnemu zastopu. Kdor se ziblje — pravi — o deželnih pravicah starodavnih časov, goni politiko, ki se ne vjema več s časom današnjim, ker so razmere in okoliščine vse drugačne.

Mi pa pravimo in to lahko dokažemo, da so le ljudje dandanes te razmere po novem stroji prestvarili, Ogersko so samostojno naredili in nemagjarske narode brez njih volje kot pritiklino ogerske krone osnovali ravno tako, kakor se snuje takraj Litave država, ktere nikdar nikoli ni bilo, pa jo zdaj krstijo „Cislajtanijo“, kjer bi utegnil Nemec gospodovati kakor na Ogerskem Magjar.

Ako imamo še Avstrijo in je Ogerska samostojna osebnost, tedaj se ista avtonomija tudi ne more odreči drugim deželam cesarstva.

Če je pa temu tako, tedaj se brez privoljenja teh dežel ne sme nova polovična Avstrija stvariti.

Da se spoštuje pravo (pravica) osébnosti, ni le samo v privatnih razmerah, temuč tudi v javnih poglavno načelo, po kterem se ne smejo krajšati pravice narodom.

Svobodne družbinske pravice so le relativno dobro, a tega ni, kjer ni enakosti in bilo bi le gospodstvo nekterih čez druge.

Ni ne res, da narod oktrovanja prosi, ako poverjenike (mandatare) pošlje k prevdarkom, ne pa k sklepu pogodbe, kterega si samemu sebi pridržuje; — naj se nikar ne govorí o razpadu Avstrije in taka nakana nikar ne podtikuje narodom, ako se potegujejo za svoj obstanek in svojemu sklepu pridržujejo to, kako hočejo svojo samostojnost postaviti pod celoto; — nikar naj se ne čenčá o svobodi narodov v družbi, kjer bi mnogi narodi morali podložni biti tuji sili, — sploh naj se nič ne govorí o svobodi, ako se pravica osebnosti ne čisla in se za avstrijsko ustavo potezajoči brambovci „nemška“ ustavna stranka zôve zdaj, ko Avstrije ni več v Nemčii; — konečno naj se nekdanji deželni zbori nikar ne žrtujejo državnemu zboru, kteri se ima še le stvariti, pa je že o prvi poskusni dôbi se ponujal zato, da bi narode na povodcu vodil.

Kdo je nekdanji deželni zástop napravil v to, da so deželni zbori bili le sama forma? kdo je pričel mnogonarodno Avstrijo ponemčevati? kdo si je predrznil, tisučletne skušnje človeštva in ideje njegovih učiteljev imenovati nemško kulturo in omiko in jo vrivati nenemškim narodom? kdo je svobodo tako tolmačil, da le en jezik mora gospodovati drugim? kdo je glasoval za razpad Avstrije? — kdo drug, kot taki, ki nočejo, da se pri tolikem potrebnem prerojstvu Avstrije silstvo odpravi in da se z mahom obraščene starodavne pravice narodom zopet povrnejo, in taki, ki zdaj, ko je Avstrija stopila iz Nemčije, le po Nemčii hrepenijo, za Avstrijo pa jim ni mar! Kdo je zamaknjen v oktrovanja: ali ta, ki se trdno drží cesarjeve oktoberske diplome, ki nas je prva rešila absolutizma in je studenec, iz kterega morejo izvirati pravice vsem narodom, ali pa ta, ki se drží februarske ustave, ki je bila tako neugodna izpeljava oktoberske diplome — neprikliljivega fundamenta avstrijske države — da jo je cesarski manifest od septembra 1865. leta ustaviti moral, sicer bi se še pričeti ne bila môgla poravnava z Ogri?

Avstrija bode le srečna, ako se narodom vsem dajó pravice, ktere jim pred Bogom in svetom gredó, in zadovoljnost vseh narodov bode najlepši biser v kroni avstrijski!

Treba je, da se prvotne pravice narodov spoštujejo in da te pravice djansko obveljajo, les tem omejenjem, da se državi ohrani enota, ki jo terja pravica, pa tudi sreča narodov, — te pravice pa se dajo le s porazumljenjem njih postavnih zastopnikov, to je, deželnih zborov, tako vravnati, da na mesto razprtij stopi složno delovanje. Potem pa sama po sebi pride moč

države, ktera je prav za prav le nasledek in gotov nasledek enote in sreče, ne pa cilj in konec, kakor si ga politični teoretikarji mislijo.

Ozir v pretekle čase.

Malo pojasnilo ogerskega vojnega ministerstva leta 1848.

Spisal Franc Š.

Bilo je poleti 1848. leta. Večidel avstrijske armade bilo je na Laškem, da varuje pravice cesarske hiše, kar se na Ogerskem vname strašni punt in mednárodni boj, Košuta pa naglo skličejo za predsednika.

Pod vodstvom ogerskega vojnega ministerstva, kteremu so bile, kakor je znano, vsa na Ogerskem bivajoča krdela, večidel ogerskega naroda, podložna, je bilo kaj lahko avstrijsko državo, ktere armada se je na Laškem v očitnem boji, in na Dunaji, Gradcu itd. zavoljo vstaje potrebovala, v nevarnost spraviti, in v kratkem času tako razširiti revolucijo, da se je môgla le po mnogih velicih zgubah in po pripomoči Rusov komaj v dveh letih popolnoma zatreti.

Takrat je bila država v nevarnosti, da se razdrobí; Ogri so očitno napovedali boj in izdajo svojemu pravemu Gospodu, in mnogo Nemcev je gledalo v Frankobrod.

V tej zadregi se vzdigne rešilni angelj avstrijski, stara, iskušena zvestoba slovanska. Jelačić, ban hrvatski, ni mogel dalje trpeti napuha in podjarmovanja drugih narodov in posebno Slovanov na Ogerskem ne, in hotel je dokazati svetu — akoravno so ga na Dunaji kot vélikega izdajca preganjali — da Slovani avstrijski in posebno trojedine kraljevine verno stojé za Avstrijo in cara njenega.

Njegovi vojaki, akoravno le v srajci in spodnjih hlačah pa s puško v rokah, otepli niso le samo vse ogerske honved-armade pri Schwehat-u strašno, ampak kaznovali so tudi eksemplarično razuzdanost in oboroženo upornost Dunajčanov za dolgo dolgo časa.

V oktoberskih dnevih je bila avstrijska država zopet rešena, in po kom? Po Slovanih in po Jelačiću, drugem Zriniju.

Ako se spominjamo teh dni, živo nam stopi pred očí tudi spomin, kako krivično je ogersko vojno ministerstvo rabilo svojo vladno oblast leta 1848.

Kakor je znano, Jelačić je od juga proti severju peljal svojo armado Ogrom nasproti, od severja in Slovakije pa so izbujeni po župniku Hurbanu Slovaki združeni s krdelom prostovoljcev — večidel dijakov rodú slovanskega — udarili na zatiralce. Hurbanovo krdelo prostovoljcev, v kterem sem tudi jaz služil, se je izprva v Miavi postavilo in tù na državne stroške oborožilo in organizalo. Ko smo okoli Miave postavili prednje straže, pride nekaj dni pozneje oddelek cesarskih pešcev laškega polka Cecopieri-a pod vodstvom stotnika proti nam, kteri — okoli 200 mož močen — nas napade, akoravno smo parlamentovali in ga zagotavljali, da se bojujemo za cesarja avstrijskega, in so videli cesarsko barvo po črno-rumenem traku na naši belo-rudečo-modri zastavi zastopano.

Al poveljnik, ki je raji slušal ogersko ko dunajsko vojno ministerstvo, zapové svojim, komaj 150 korakov od nas stoječim vojakom streljati. Vendar slabo je naletel! Prostovoljci ga po naglem gibanji obhodijo, mu umik v globoki grapi zastavijo, in tako brž poveljniku sabljo, vojakom pa njih orožje vzamejo, drugi dan pa vse skupaj v Olomuc pošljejo.

Nekoliko dni pozneje smo imeli mi cesarski vojniki enak spopad z večim oddelkom nekega polka oklepnikov (kirasirjev). Ponoči v dolini, ki se proti Senici vleče, stojim pri nekem mlinu kot vedeta na predstraži, kar zaslišim od dalječ — bilo je okoli 1 ure zjutraj — težák trop konjikov; ne trpí dolgo in že butijo predkonjiki na stražo našo. Ustavljeni streljajo s pištolami in nevarno ranijo dva naša predstražnika.

Nekoliko dni potem napadejo Hurbanovi prostovoljci pod vodstvom svojih voditeljev Blovdeka in Žizka magjarsko mesto „Staro Tuso.“ Sovražnik nas je sprejel na gričih pred Staro Tuso; vendar smo ga s strelom in naskokom pahnili v mesto in ga od todi po daljnem in živem streljanji pregnali. Tukaj mi je bila prilika, da sem dobil zastavo narodne straže. Drugi dan pa smo morali mesto zapustiti, ker ogersko vojno ministerstvo je poslalo v podporo tepenim gardistom (honvedom) oddelek 400 cesarskih, pa prisegi nezvestih vojakov polka pešcev vélikega vojvoda Aleksandra, kterim smo se morali umakniti. Enako se nam je pripetilo pri mestu Senice, kjer smo bili na ogledu (rekognoscii).

To prostovoljno krdelo (večidel češki in moravski dijaki) imelo je mnogo zgubo v zahvalo, da so se žrtovali za obstanek v največi nevarnosti stoječe avstrijske države in pomagali Jelačiću, da je dosegel svoj namen.

Oktobra 1849. leta, ko je že bilo večidel armade iz Ogerskega prestavljene, in sem marširal po Vilagošu na švicarsko mejo, videl sem še vrle in hrabre nekdanje tovarše Hurbanovega prostovoljnega krdela v lepi in praktični slovanski narodni obleki pri Požunu opravljati vojaško službo.

V tem krdelu slovaških prostovoljcev so se kot stotniki posebno junaško obnašali iskreni rodoljubi Mihael Baculini, Daxner in Fromisi; za vse tri je magjarska krvava sodnija napravila v Plesnicah poleg Gömör-a vislice; al zgubljena vojska pri Švehatu je puntarski drhali podrla njih krvoločni namen. — Zdaj so Magjari Baculini-a zopet zaprli.

V svesti sem si, da ne Magjari ne Dunajčani ne bodo lahko pozabili Jelačićevega dohoda Slovanov, v kterem je vlada v največi sili našla pomoč.

Ozir po svetu.

Turki.

Spisal M.

(Dalje.)

Začetnik ji je Kutulmiš, sinovec Selčukov, ki je svojo oblast kmalu razširil čez malo Azijo. Ko pa skuša se odtrgati oblasti Alparslonovi, ga ta zmaga in on sam pogine na begu. Enaka osoda zadene po njegovi smrti tudi sina Mansura. Mlajšemu Sulejmanu pa je bila sreča bolj ugodna. Sultan Malekšah ga pošlje z oddelkom vojske v malo Azijo, da bi si tukaj kaj zemlje pridobil, in res mu je šlo vse tako po sreči, da dobí leta 1081 Nicejo in jo izvoli za naprej glavno mesto nove turške države. Aleksij Komnen, bizantinski cesar, ga sicer zopet zapodí, in ga prisili, da sklene mir, ali ker more sè svojo vojsko se precej domú vrniti, tudi Sulejman ne miruje več. V naglici se polastí leta 1085 Niceje in Antijopije. Ravno zarad teh mest pa se zaplete v prepir z večimi emiri in že prihodnjega leta umrje, kakor eni pravijo, v boju, kakor drugi, samomorno.

Vedni prepiri in boji z grškimi cesarji, v kterih zdaj ta, zdaj uni zmaga, pa zopet onemore, polnijo dôbo, ko je imela zahodnja veja selčuska največi moč. Njen najslavniši vladar Aledin umrje leta 1237 ostrupljen od lastnega sina. Za njega je bilo v deželi blagostanje, ko ne pred ne potlej. Vednosti, obrtnija in kupčija so bile takrat v najlepšem cvetu, in tudi, kar se

turške vere tiče, je skrbel za njo, da se ni zanemarjala. Njegov sin, morivec lastnega očeta, pogrezne državo v največo nesrečo. Punti in verske homatije so kmalu požrle vse, kar si je bila dežela pridobila za Aledina. Strašna lakota je morila ljudí, in česar niso pobrali vedni boji, se je bližalo vedno bolj poginu. Sestra išče sestre, pravi pregovor, še ena nadloga pride čez ubogo državo. Leta 1243. prideró Mongoli v Armonijo. Selčuski vladar jim gré sicer z malo vojsko, ki jo je mogel skupaj spraviti naproti, ali malo mu to pomaga. Pobijejo mu vso in on sam mora bežati k grškemu cesarju v Carigrad. Ko se tudi s tem ne more zastopiti, poskuša udariti še enkrat po Mongolih, pa tudi zdaj ni nič bolj srečen, ko prvikrat. Njegovi lastni emiri ga zadušé leta 1247. Z velikanskimi koraki se je bližala država selčuska brezdnu pogube, v kterega se je pogreznila leta 1307.

Ta čas, ko se je selčuska država vedno bolj bližala koncu svojega obstanka, se ustanovi na njenih podrtinah več samostojnih državic, ki so obsegale velik del sprednje Azije. Meje njihove so bili na vzhodu Mongoli, na zahodu bizantinsko cesarstvo, in imenovale so se največ po vladarjih. V začetku 14. stoletja je bilo 10 takih malih držav na grobu selčuskega kraljestva.

Za nas najvažniši je država Ozmanova, ki je obsegala velik del Galicije in Bitinije do Olimpa, ki je bil vzhodni mejnik bizantinskemu cesarstvu. Druge so manj znamenite in tudi je njihova zgodovina tako zamotana in temna, da se skoraj ne dá v kratkem kaj gotovega o nji povedati. Zato se pa hočemo ogledati po državi Ozmanovi, ki jo smemo imenovati zibelko velikega turškega carstva. (Dal. prih.)

Sporočilo

o 6. odborovi seji slovenske Matice

7. marca 1867. leta.

V 6. odborovi seji, ki je bila 7. t. m. vpričo vladnega poročnika deželnega svetovalca gosp. J. Rotha in dvanajst domačih odbornikov v mestni dvorani, se je najpred na predlog predsednika g. dr. Tomana potrdil zapisnik 5. seje, in prebralo se je poročilo o računu ki je bil podan II. občinskemu zboru. To poročilo, ktero so dali v to voljeni gg. Franc Sovan, R. Pregelj in Fr. Ravnikar, kaže, da so v redu društveni računi po marljivosti g. blagajnika dr. Zupanca. Po tem je poročal tajnik g. Lésar o važnejših stvaréh, in knjižničar gosp. Vavrů je naznanil, da se je knjižica od poslednje seje pomnožila za 178 zvezkov. Tajnikovo sporočilo se glasí tako-le:

Slavni odbor! Število matičinih udov se je od poslednje odborove seje, ki je bila 15. novembra lanskega leta, pomnožilo za 62, med temi je 8 ustanovnikov in 54 letnikov, tako da je glavne knjige zadnja številka 1156.

Koliko in ktere knjige je prejela Matica od 15. novembra, to bode slavnemu odboru naznanil gospod knjižničar J. Vavrů.

Izmed dopisov omenjam dveh:

a) Gosp. Rajevskij, o kterem je c. k. vlade predsedništvo z odpisom od 24. nov. 1866. leta št. 3686/P. odgovorilo, da nima celó nič zoper to, da ga je odbor izvolil za častnega uda slovenske Matice, se 29. nov. 1866 zahvaljuje za to čast ter obeta, še v prihodnje podpirati naše društvo.

b) Gosp. dr. Jož. Muršec je Matici v dar poslal 5% metaliko za 100 gold. z namenom: Naj se njene obresti po namenu Matičinem ali rodoljubov obrnejo za Slovence na vseučilišču zagrebskem. Kako da se ima to zgoditi, naj danes določi slavni odbor.

6. februarja je P. Ladislav Matici poslal rokopis pod naslovom: Skladnja ali slovnica latinskega jezika. Ta rokopis se je v pretresovanje izročil presojevalcem, ktere je bil slavni odbor izvolil za Žepičevo latinsko Čitanko. Razlog, iz kterega se je to zgodilo, je menda tako jasen, da ga ni treba zagovarjati; toraj sem tega prepričanja, da slavni odbor odobri to volitev.

Rokopisi, ktere je slavni odbor sprejel v IV. seji 16. sept. 1866. leta, še niso v natisu; po mnogem dopisovanji se je pa vendar to doseglo, da se štirje letni časi lahko začnó jutri tiskati.

a) Še le 24. februarja smo prejeli podobščine iz Vratislave za Tušekov prevod Rossmässlerjevih štirih letnih časov. Da so te podobščine res jako lepe, to slavni odbor lahko sodi iz natiska, postavljenega na ogled. Veljajo pa te podobščine 182 gold. Popravljeni Tušekov rokopis smo danes prejeli iz Zagreba. Naj sl. odbor danes odloči, v koliko iztiskih naj se tiska to delo.

b) Ozir Erjavčeve mineralogije slavnemu odboru naznanjam to-le: Predsedništvo se je še le 22. februarja 1867. leta s pisateljem pogodilo tako, da mu Matica po 20 gold. plača tiskano pôlo.

Do mineralogičnih podobščin pa smo prišli po mnogem dopisovanji in zvedovanji tako-le:

Gosp. Erjavec nam je 24. januarja 1867. leta pisal to-le: „Dogovarjal in dopisaval zarad drvorezov za mineralogijo; al brez vspeha. Vsi knjigarji so predragi, nekteri pa celó nočejo prodajati drvorezov. Toda prišlo mi je nekaj druzega na misel. Hrvaško namestništvo izdaja na svoje stroške šolske knjige ter je izdalo tudi mineralogijo, v kteri je polovica podob, kakoršnih potrebuje moj rokopis. Slovenska Matica bi se tedaj s prošnjo morala obrniti do namestništva, da jej proti odškodovanju posodi omenjene drvoreze. Ostala bi pa prav po ceni rezal moj tovarš gosp. prof. Stark, ki je v tej stvari mojster. Tako bi najbolj po ceni prišla Matica do drvorezov.“

Po tem nasvetu smo se koj 31. januarja s prošnjo obrnili do zagrebskega namestništva, ter 21. februarja od g. Erjavca dobili naslednje naznanilo: „Tukajšnje namestništvo je uslišalo prošnjo slovenske Matice ter jej že pred štirimi dnevi po deželni kranjski vladi poslalo zaželene drvoreze. Če drvorezi ne bodo poškodovani, ne bo treba plačati nikakoršnega odškodovanja. — Zdaj manjka še 36 drvorezov, ktere hoče moj tovarš rezati za 30 gold.“

28. februarja smo prejeli 36 drvorezov po c. kr. kranjski namestniji s pogojami, kterih je omenil gosp. Erjavec.

c) Tudi Marnova slovenska slovnica českega jezika menda še ni v tiskarnici. 31. januarja 1867. leta je g. prvosednik prejel Marnovo pismo, pisano v Pragi 9. januarja 1867 iz Kotora, kamor je bilo prišlo iz Angleškega. V tem listu France Marn poroča, da je zadovoljen s pogojami, s kterimi je Matica sprejela njegov rokopis, ter prosi, da bi mu Matica poslala zagotovilo, da se bode ta knjiga res tiskala na Matičine stroške, da se bode izkazal pri tiskarji dr. Ed. Gregru, kteri je ceno tako-le postavil: Rokopis vtegne dati 10 tiskanih pôl srednje osmerke; ako se natisne 1000 iztiskov, stala bode slovnica 230 gold. — 1. februarja se je Marnu odpisalo tako-le: „Pošiljamo Vam zaželeno zagotovilo. Ali se ne bi stroški dali znižati pri vsaki pôli za 3 gold.? Blaznik bi 1000 iztiskov tiskal po 20 gld. pôlo. Poskusite, morda pojde po tej ceni tudi v Pragi? Od vsake tiskane pôle naj nam tiskar sproti pošilja po 2 pôli v križnem zavitku.“

Ker nam še ni došla nobena pôla, zato iz tega sklepamo, da se tisk še ni pričel. Zakaj da ne, tega ne vemo, hočemo pa poprašati.

d) Še ene stvarí moramo omeniti, in ta je letnik, kterega je slavni odbor v V. seji 15. novembra 1866 sklenil, da ga hoče izdajati Matica, ako jej dojde zadosti primernega gradiva. Do današnjega dne nam ni bil izročen noben sestavek.

Treba pa je sedaj resno začeti misliti na koledar, da se mu nabere obilo podučnih sestavkov. V ta namen naj slavni odbor pisatelje v posebnem naznanilu pokliče na delo. (Kon. prih.)

Vabilo.

Slovenske Matice odbor je v VI. seji 7. marca t. l. sklenil, da Matica za 1868. leto izdá „národni koledar“ z obširnim letopisom; za vredovanje je bil naprošen gosp. dr. Jan. Bleiweis, kteri je tudi prevzel to nalogo. V letopis se bodo jemali daljši in krajši podučni sestavki iz vseh predmetov bodisi izvirni bodisi prestave. Pisateljem je na voljo dano, ali da svoje sestavke darujejo Matici ali da zahtevajo plačilo, ktero se bode odmerilo po navadi.

Slovenske Matice odbor se toraj obrača do pisateljev vseh slovenskih pokrajin s tem pozivom ter prosi obilne podpore. Sestavki naj se saj do 31. maja t. l. pošljejo g. dr. Jan. Bleiweis-u.

Slovenske Matice odbor v Ljubljani 7. marca 1867.

Dr. Lovro Toman, prvosednik.
A. Lésar, tajnik in odbornik.

Dopisi.

Iz Postojne 11. marca. — Od c. kr. deželnega predsedstva je prejela naša županija sporočilo, da pravico volitve v deželni zbor imajo volilci 1. in 2. razreda, iz 3. pa le tisti, ki plačujejo 10 gold. davka; po takem se skrči število naših volilcev le na kakih 30, Vrhnika pa jih ima nad 200. Častita naša županija se je za tega voljo brž obrnila do sl. ministerstva na Dunaj; nadjamo se, da naša prošnja ne bode brez vspeha, ker razloček številk 30 in 200 je vendar presilen! *)

Iz Senožeč 28. sveč. *(Trikrat vrže pès svojega gospoda na tla.)* Ako se po mestih vsaka mala dogodbica naznanja po časnikih, naj tudi jaz iz dežele povem eno, ki ima saj to prednost, da ni brez nauka: Gosp. pl. J. G. je hotel svojega zeló velicega pa še le 10 mesecev starega psa (parskega rodú) kaznovati. Pes se renčé skrije pod kuhinjsko ognjišče, gospod ga pa sili in sili izpod zavetja. Na ta ropot doide hišna gospodičina, ktera je psa največkrat napasila, in brani psa. Gospodičini hvaležni pes to videvši, plane izpod ognjišča na gospoda, ter ga za prsi zgrabi in na tla vrže. Vdarci po psu od hišnih, kteri so na gospodov krik prihiteli, so psa le toliko zmotili, da se psu iztrga in z veliko silo v vežo vleče; pes pa zmiraj tikoma za njim, ga zopet od zadej zgrabi in neusmiljeno na tla bunkne. Hišni zdaj psa toliko od gospoda spravijo, da mu v bližnjo sobo uide; al pes plane tretjič na-nj in ga tako silovito na tla trešči, da se hiša strese. Branitelji so mogli s posebnim pogumom razkačenega psa le toliko zmotiti, da gospod doseže puško, ktera je k njegovi edini sreči nabita na steni visela, ter ljubljenca svojega pri tej priči v sobi vstrelí. Velika sreča gospodova je ta, da si je tako pogumno tisti del života branil, kamor je pes najbolj grabil, namreč grlo! — Več dni je zavolj obilnih ran moral v postelji biti. — Naj bo žalostni ta primerljej svarilo vsem takim, kteri svojega psa več cenijo nego človeka! S—i.

*) Ali ni to pomota, ker pri predzadnjih volitvah je znašalo število volilcev v Postojni 79, na Vrhniki 164? In kako sploh more biti tak velikansk razloček, ker Vrhnika ima manj prebivalcev kot Postojna; una jih šteje 1647, ta pa 1666.
Vred.

Iz Ljubljane. — Povsod se govorica zdaj najbolj suče okoli novih volitev za deželni zbor českí, moravski, kranjski in — kakor bi centralistični in dvalistični dunajski časnikarji radi imeli — tudi za tiroljskega. Ni čuda tedaj, da se je oglasila tudi „Laib. Zeitg.“ in pod nadpisom „Neuwahlen“ 1. kanono spustila na národni volilni odbor. *) Ker današnje „Novice“ na drugem mestu pretresajo omenjeni spisek, zato ga mi puščamo pri miru, in po svoje besedo poprimemo o novih volitvah, kterih bo treba, ker je razpuščen prejšnji naš deželni zbor, kteremu se je isto pripetilo kar českemu in moravskemu, in bi se to lahko zgodilo tudi tiroljskemu, in čemur se je le po večini glasov umaknil galiciški.

Ljudjé, ki niso vajeni ustavnega (konstitucijskega) življenja, menijo, da je to kaj čuda posebnega, ako se razpustí deželni ali državni zbor, in nasprotnim strankam je taka nevednost voda na njih mlin, da trobijo ljudém na uhó, da razpust je kazen nepokornim itd. Razpust deželnih ali državnih zborov je prav postavna navada v vseh državah, kjer vlada ni samooblastna (absolutistična). Vladar ima pravico razpustiti zbor in sklicati novega, pa tudi tega sopet razpustiti, ako ni vladi po volji. Al če ustavoljubno ministerstvo vidi, da temu, kar ono zahteva, nikakor ne pritrdijo državni zbori, takrat ali samo prostovoljno odstopi od vlade, ali pa mu vladar slovó dá, ker vidi, da zastopniki ljudstva tega nočejo, kar ministerstvo hoče. O takih razpustih državnih zborov vejo Angleži, Francozi, Belgijanci, Španjci, Prusi itd. veliko povedati; tudi naš presvitli cesar je razpustil leta 1848. državni zbor v Kromerižu.

Kadar tedaj vladar razpustí zbor in kliče volilce k novim volitvam, to nič druzega ni kakor to, da vpraša volilce: ali so zadovoljni z ravnanjem svojih poslancev ali ne? Na to vprašanje pa odgovorijo volilci s tem, da svoje zastopnike pri novi volitvi zopet enoglasno volijo, če so ž njimi zadovoljni, ali da volijo druge, če poslanci ne ravnajo po njih mislih za prid deželi in državi.

To isto pravi Najviši patent Njih Veličanstva od 1. dne t. m. rekoč: „Mi smo torej sklenili obrniti se še enkrat do svojega naroda kranjskega.“

Pri novih volitvah za deželni zbor je tedaj dolžnost vsacega volilca, na to vprašanje po resnem prevdarku pošteno in odkritosrčno odgovor dati z volitvijo svojo, brez strahú, ali ga kdo pisano gleda, zakaj volitev je vsakemu volilcu popolnoma prosta in sveta pravica, in ne, da bi kdo na ljubo komu volil ali da bi se plašiti dal komu. Sram ga bodi kdor je figa mož ali kdor misli, da mu pri volitvi more kdo drug zapovedovati kakor sama vest njegova. Zdaj pri novi volitvi hoče presvitli cesar odgovora po volilcih: ali so poslanci vaši prav storili ali ne, da so želeli preponižno prošnjo prinesti pred tron cesarski, da Njih Veličanstvo sliši, kaj v blagor kranjske naše dežele in pa vsega cesarstva zastopniki vaši mislijo.

Kakor pa vest zahteva, da vsak pošteno, okritosrčno, brez strahú voli, tako pa zahteva tudi dolžnost vsacega deželana, ki ima pravico voliti, da gré volit. Kakor je znano, so volitve po mestih in trgih drugač kakor po kmetih. Po mestih in trgih, kjer je

*) Kakor se sliši, pride „Laibacherčni“ spisek tudi v slovenskem jeziku na dan. Naj ga naši ljudje sodijo po razjasnilu „Novic!“

volilcev manj, voli vsak, ki ima po postavi pravico volitve, kar naravnost poslanca; po kmečkih občinah pa, kjer je iz celega okraja (kantona) ali še več okrajev skupaj sila veliko ljudí, ki imajo pravico voliti, volijo ti še le izmed sebe možé (izbiralce), ki grejo na napovedani dan volit poslanca ali več poslancev, kolikor jih je za skupni okraj po postavi odločenih. Dozdaj so se ti možje, ki bodo poslance volili, domá v občini volili; kak uradnik iz gospóske je prišel k njim in domá so volili. Zdaj je c. k. deželna vlada to drugač ukazala: ljudje, ki imajo pravico izbiralce voliti, morajo v kancelijo k gosposki priti. To bode marsikomu, ki ima daleč do gosposke, zeló težavno. Vendar naj nikogar ne straši težavna pot; deželni zbori imajo srečo ali nesrečo vsacega deželana, naj si je kmet, rokodelec ali kar si bodi, deloma v svojih rokah; zato ni vse eno, kdo je poslanec.

Naj konečno še omenimo to, kako pijani od veselja so nemški centralistični in dvalistični listi, da so razpuščeni trije deželni zbori, ki so zato nevšečni, ker brez odkritosrčnega pisma do presvitlega cesarja niso hotli poprijeti se volitev v državni zbor. Da bi jim sedanje veselje nikoli ne presedalo! Ako se svojemu Cesarju nepremakljivozveste dežele kakor kranjska in tiroljska, — ako se dežela česka (pemska), ki je z moravsko vred še le lani v strašni vojski s Prusom kri in premoženje zvesto žrtovala Avstrii, — ako vse te dežele se nočejo molčé udati, kar sedanje ministerstvo zahteva, tedaj, pravimo, ni čas, da bi radosti poskakovali nemški dvalisti, marveč čas je, da vsak lojalen Avstrijan žalostnega srca glavo pobesi! — Ko so Nemci na pretrganje nasprotovali cesarskemu manifestu od septb. 1865. Slovenci pa radostno pozdravljali to cesarjevo pismo, ki bi se bilo imelo z izrednim državnim zborom, 2. januarja t. l. poklicanim, izvršiti, takrat smo dobili Slovenci priimek „rakovcev“ (reakcionarjev), „nezvestnjakov ustavnih“ in cel koš druzih psovk, — zdaj nas psujejo pa „ultramontance,“ „fevdalce“ itd. „N. Pressi“ in „Triesterci“ pa je posebno naša prečastita duhovščina strašen trn v pêti, in kar morete, hujskate našega knezoškofa, naj bi s strelo udaril va-njo in jej prepovedal vdeležvanje pri volitvah. Lajavci so pozabili, da so knezoškof v deželnem zboru 1864. leta sami se krepko borili za volilne pravice kaplanov. Pa če bi se tudi to ne bilo zgodilo, knezoškof dobro vejo, da duhoven ni paria v državi, ampak da je državljan enako upravičen kakor je enakoobložen, tedaj mu državljanskih pravic nihče in tudi škof kratiti ne sme; — knezoškof dobro vejo, da duhovščina, ki med ljudstvom živí, najbolje pozná njegove nadloge in potrebe, in mu tedaj tudi pravo svetovati more; knezoškof pa tudi to dobro vejo, da c. k. deželna vlada ne prepoveduje svojim vorsteherjem, adjunktom, aktuarjem itd. itd, da se nimajo vtikati v volilne zadeve; kako bi tedaj dekán ne smel, kar sme „vorsteher“, ali kaplan ne, kar sme „adjunkt“? Ako deluje posvetna gosposka, dolžnost je tudi duhovne, da ona ne drži križema rok. Poglejmo v druge dežele, in škofe celó vidimo na čelu narodnih volilnih odborov. Tako prvi stoji podpisan konservativnemu (narodnemu) volilnemu odboru velikih posestnikov na Marskem: knezoškof olomuški knez Fürstenberg. V svesti smo si tedaj, da tudi o tem veljá geslo svetlemu našemu knezoškofu: stati saj nad strankami.“

— *(Kako se je obnašati pri novih volitvah?)* Velika težava prí volitvah, ki bodo zdaj znovega za deželni zbor, utegne ta biti, da bodo ljudje nejevoljni, da morajo spet sitnosti, spet nove stroške imeti in dragi čas muditi, in da morebiti poreko: čemu bomo volit hodili, če naše volitve nimajo obstanka? raji doma ostanimo, saj je vse eno. — Al takim, ki tako govore, je odgovoriti, da se nikjer na svetu, posebno pa v političnih rečeh, nič ne doseže brez truda in trpljenja. Vojščak kterega prvi strel preplaši, da pobegne, ne bo nikdar sovražnika premagal. Ako kje, gotovo je v političnih rečeh srčnosti, potrpežljivosti in neomajljive stanovitnosti treba. Komur srce upade, kdor nad svojo rečjo obupa, je gotovo zgubljen. Zatoraj stojmo trdno, kakor skala; nepremakljivo, kakor naš troglavi velikan, v kterega zastonj butajo viharji, zastonj udarjajo strele, — on se ne gane!

Vsacega domorodca sveta dolžnost je tedaj:

1. Da nagovarja ljudi, da, kedar bodo volitve za izbiralce, naj že bodo pri županu, ali v kaki kancelii, pojdejo volit, kteri koli morejo. Ni dvombe, da bodo ljudjé hudo obdelovani; in vsak sam lahko spozna, da jih je laglje pregovoriti in presukati, če jih malo pride.
2. Da tudi sam pride k tem volitvam, da, če je treba, mánj zvedenim pravo svetuje, pa tudi pazi, da se nikomur sila ne dela, in nobene napačnosti ne godé.

Lahko se zanesemo, da naš narod, zvest svoji veri, svojemu cesarju in svoji domovini, s svojo navadno srčnostjo in stanovitnostjo svojo dolžnost ispolni. —

Iz Ljubljane. *(Iz deželnega odbora kranjskega.)* Novoizvoljeni deželni odbor je imel 25. februarja prvo svojo sejo. Gosp. deželni glavar pl. Wurzbach je v kratkem nagovoru pozdravil nove odbornike ter izrekel nado, da bode novi odbor kakor prejšnji v nekaljeni složnosti marljivo delal deželi na korist. Dr. J. Bleiweis je na to izgovoril svoje prepričanje, da se sloga v deželnem odboru tudi v prihodnje ne bode kalila, če tudi so obravnave v deželnem zboru včasih viharne. Sedanjemu deželnemu odboru se sicer od neke strani očita, da je národen; toda ali ne bi bilo protinaravno, ako bi deželno, to je, národovo zastopstvo drugačno bilo kakor národno? — Odstopivšima odbornikoma g. dr. Jož. Zupanu in g. Kar. Dežmanu se je za njuno nevtrudljivo delovanje soglasno izrekla zaslužena zahvala. — Potem dr. Bleiweis poroča o vlogi, v kteri po kmetijski družbi gosp. Koren, predsednik poddružnice planinske, razodeva, da nova postava o nabiranji vojakov globoko sega v kmetiške razmere ter prosi pomoči. Dr. Bleiweis nasvetuje, naj odbor brž drugi dan predlaga deželnemu zboru, da deželni zbor sklene prositi deželno vlado, da izprosi pri Njih Veličanstvu cesarju, da se nova rekrutna postava od 28. decembra 1866. leta odloží za zdaj in sicer tako dolgo, dokler se ta stvar ne reši po ustavni poti. Odbor je soglasno pritrdil temu predlogu. — O naznanilu deželne vlade, da se bode sirotnišnični zalog, ki znaša 211.000 gold., izročil deželnemu odboru, dež. glavarja namestnik gosp. dr. E. Costa sproži misel, ali ne bode zdaj potrebno, da se ustanovi lastna deželna blagajnica (denarnica)? Potreba lastne blagajnice bode čedalje veča, kajti razun sirotnišničnega záloga bode se deželnemu zboru izročil tudi zálog ustanov (štipendij) za učence, kakor se že upravlja Glavarjeva ustanova, ki ima 100.000 gold. premoženja. Ta blagajnica bode, ako se ustanoví, upravljala tudi dež. premoženje in zemljiščine odveze zaklad, od kterih se zdaj za upravljevanje cesarskim uradnijam plačuje 1600 gold. na leto. S tem zneskom in z odstotki od upravljevanja ustanovnih zálog bode se ta blagajnica lahko osnovala brez stroškov iz deželnega zaklada. Po resnem prevdarjanji omenjenih razmer je deželni odbor soglasno sklenil deželnemu zboru predložiti naslednja nujna nasveta: a) naj deželni zbor sklene, da si deželni zastop napravi lastno blagajnico, b) naj se deželni

odbor pooblasti za začasno pripravo za to blagajnico proti temu, da deželni zbor pozneje potrdi te priprave. — Da naši ljudjé po deželi zvedó obravnave deželnega zbora, deželnega glavarja namestnik g. dr. E. Costa nasvetuje: a) naj se stenografični zapisniki zborovih séj pošiljajo vsem županijam; b) napisi stenografičnih zapisnikov, njihov naslov in obseg naj bode vprihodnje čisto slovenski, ker se sedaj večidel v deželnem zboru govorí slovenski in bi tedaj nemški napis se prečudno podajal slovenskemu zapopadku. Prvi predlog je bil soglasno, drugi z večino treh glasov zoper dva sprejet. — Naposled dr. Lovro Toman nasvetuje, naj se vsa posvetovanja deželnega odbora v prihodnje razglašujejo po „Novicah“ in „Laibacher Zeitung.“ Predlog soglasno obveljá tem več, ker ste vredništvi „Novic“ in „Laib.“ zagotovili, da hočete ta oznanila sprejemati brez plače.

— Presvitli cesar so po milostivem sklepu od 28. svečana t. l. prošnjo deželnega zbora kranjskega uslišati blagovolili, da se v eni najprvih milodarnih državnih loterij en del loterijnega dohodka obrne na korist zidanja kranjske sirotnice. Po premilostljivem tem sklepu doide dobrotni napravi močna podpora.

— C. k. ministerstvo kupčijstva je gosp. V. C. Zupana potrdilo za predsednika kupčijske in obrtnijske zbornice, gosp. J. Horaka pa za podpredsednika.

— Čitalnica je prihodnje „besede“ odločila na 24. dan t. m. in na 7. aprila. Odbor za gledišče igre in odbor za veselice sta bila naprošena, da sestavita program.

— Od 16. t. m. naprej bodo vsako saboto sokolski shodi v Virantovih sobanah, h kterim vabi uljudno vse ude in prijatle Sokola odbor.

Poslano.

Ne manjka se dandanes ljudi, kterih ni sram, tudi najgrjih laží trositi po svetu. Prepričani smo sicer, da pošteni ljudje sami na prvi hip presodijo in obsodijo take stranske nakane. Vendar ker se nam od več strani zagotovlja, da neke osébe ne odjenjajo na javnih krajih za gotovo pripovedovati, da nas je volja predlagati deželnemu zboru, da se plačilo deželnih odbornikov poviša, moramo take govorice očitno kot nesramno laž in hudobno natolcevanje zaznamovati. *)

V Ljubljani 11. marca 1867.

Dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa,
deželni odborniki.

*) Ta laž prav jasno kaže, da nekterim ljudém ni nič prenesramno, kadar iščejo hudobne svoje namene doseči. Zato rojaki! ne dajte se prekaniti od lažnikov, ki ljuliko sejejo med pšenico, in varite se volkov, ki se plazijo zdaj v ovčjem kožuhu okoli vas! Vred.

Predragi rojaki!

Njih Veličanstvo naš premilostljivi cesar so s patentom od 1. marca t. l. blagovolili skleniti, da naj se sedanji deželni zbor kranjski razpustí in naj se brez odlašanja razpišejo nove volitve.

V tem patentu so Njih Veličanstvo milostljivo sami spoznali, „da Jim je dobro djalo, ko so zaslišali zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov svojega zvestega naroda kranjskega.“

Njih Veličanstvo so tudi priznati blagovolili, da je bil deželni zbor pripravljen, poslance voliti za državni zbor na Dunaji.

Zastran misli pak, ki jih je razodel deželni zbor o nalogi in pristojnosti državnega zbora, sklenili so Njih Veličanstvo obrniti se do naroda kranjskega, ter so nove volitve ukazali.

Pri vas je po takem, predragi volilci, da izrečete: ali so poslanci, ki ste jih komaj pred enim mesecem tako enoglasno volili, po vaših mislih ravnali in ali so se vašega zaupanja vredni izkazali.

Ako bivši vaši poslanci niso izgubili zaupanja vašega, boste jih, kadar pridete po gori omenjenem Najvišem pozivu Njih Veličanstva k novim volitvam, zopet volili, kajti gêslo njih bilo je in zmiraj bode:

Vse za vero, cesarja in domovino!

Bili pa so dosedanji poslanci (razun enega), da jih volilcem kličemo v spomin in živo priporočamo, ti-le:

I. Poslanci kmetiških sosesk:

Za ljubljanski in vrhniški okraj: gosp. dr. **Janez Bleiweis** in gosp. **Fideli Terpinc**, grajščak.

Za kamniški in brdski okraj: gosp. dekan **Ivan Toman.**

Za kranjsko-loški-tržiški okraj: gosp. baron **Anton Zois**, grajščak in gosp. **Anton Kos**, ljubljanski stolni prošt.

Za radolški in kranjsko-gorski okraj: Gosp. fajmošter **Lovro Pintar.**

Za postojnski-planinski-senožeski-bistriški in ložki okraj: gosp. dr. **Costa**, župan ljubljanski, in gosp. **Matija Koren**, posestnik.

Za vipavski in idrijski okraj: gosp. dekan **Juri Grabrijan.**

Za novomeški, kostanjeviški in krški okraj: gosp. **Jožef Zagorec**, posestnik.

Za trebanski, zatiški, žužemperski, mokronoški, litijski in radeški okraj: gosp. **Santo Treo**, grajščak, gosp. grof **Jožef Barbo**, grajščak, in gosp. **Miha Tavčar**, fajmošter.

Za kočevski, laški in ribniški okraj: gosp. **Luka Svetec** in gosp. **Peter Kozler**, posestnik.

Za črnomeljski in metliški okraj: gosp. **M. Kramarič**, posestnik.

II. Poslanci mest in trgov.

Za Ljubljano: gosp. **dr. Lovro Toman** in gosp. **dr. Klun**, profesor na Dunaji.

Za Idrijo: gosp. vitez **Anton Gariboldi.**

Za Kranj in Loko: gosp. **Leopold Jugovic**, trgovec in posestnik v Kranji.

Za Tržič, Radoljco in Kamnik: gosp. **dr. Prevec**, advokat v Kamniku.

Za Postojno, Vrhniko in Lož: gosp. baron **Janez Šlojsnig.**

Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gosp. **Ludevik Ravnikar.**

Za Kočevje in Ribnico: gosp. **France Souvan**, posestnik v Ljubljani.

III. Poslanca kupčijske in obrtniške zbornice:

Gosp. **Ivan Horak** in gosp. **Jožef Debevec.**

Volitve zbiralcev bodo po okrajnih pisarnicah, na ktere naj volilci gotovo povsod pridejo!

Narodni volilni odbor za vojvodstvo kranjsko. V Ljubljani 4. marca 1867.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.